

NANAC

het auteursrecht

in 8 stappen

Een uitgave van Stichting Neen aan Namaak en Piraterij

Deze brochure werd opgesteld door de Stichting Neen aan Namaak en Piraterij (redactie: HFG - Law & Intellectual Property, Valentin de le Court en DALDEWOLF, Sari Depreeuw). Elke tekst, elke lay-out, elk ontwerp en elk element in deze brochure is auteursrechtelijk beschermd ©.

Uittreksels uit de tekst van deze brochure mogen enkel voor niet-commerciële doeleinden worden gereproduceerd met de juiste bronvermelding. De Stichting Neen aan Namaak en Piraterij en de auteurs wijzen elke aansprakelijkheid voor de inhoud van deze brochure af. Deze brochure heeft niet de bedoeling om een volledig overzicht te bieden van potentiële namaakbedreigingen of het merkenrecht.

De vermelde informatie:

- is louter algemeen van aard en is niet gericht op de specifieke situatie van een individu of een rechtspersoon;*
- is niet noodzakelijk volledig, accuraat of bijgewerkt (voor gedetailleerde en accurate informatie, kunt u surfen naar de website van FOD Economie, sectie "Octrooien": http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/Intellectuele_Eigendom/Octrooien/);*
- is geen professioneel of juridisch advies;*
- vervangt het advies van een expert niet;*
- geeft geen garanties voor een veilige bescherming.*

Waarom een brochure over auteursrecht?

Het belang van de bescherming door het auteursrecht en, algemener, de intellectuele rechten, kan nauwelijks onderschat worden. Innovatie en creativiteit liggen aan de basis van groei en economische vooruitgang. We moeten ze koesteren en beschermen. Het namaken van producten, de schending van octrooien of het kopiëren van literaire werken dateren niet van gisteren maar namen de jongste jaren een geweldige vlucht. Op wereldvlak wordt de onrechtmatige handel in de vorm van namaak of piraterij geschat op 600 biljoen US\$, aldus de OESO-cijfers. Vertalen we deze raming naar de Belgische realiteit, dan betekent dat zo'n 5 miljard euro per jaar. Niet alleen kunstwerken of luxeproducten maar ook wisselstukken voor auto's, geneesmiddelen, speelgoed, huishoudelijke producten, voeding, enz. zijn het mikpunt van valsspellers. Namaak en piraterij ondermijnen de economie in al zijn dimensies: de consument wordt misleid over de kwaliteit en de authenticiteit van de producten en diensten en in sommige gevallen komt zijn gezondheid zelfs in gevaar. Op haar beurt wordt de overheid financieel getroffen, terwijl de artistieke en culturele sector net als de digitale economie zwaar worden geschaad. Op internationaal en nationaal niveau worden tal van acties ondernomen om namaak en piraterij te bestrijden. De resultaten zijn reëel maar ontoereikend, niet in het minst omdat namaak en piraterij vaak in handen zijn van criminele organisaties met wereldwijde vertakkingen. Het verwondert dan ook dat consumenten maar ook talrijke bedrijfsverantwoordelijken zich niet bewust zijn van de omvang van het fenomeen. Evenmin zijn creatievelingen en ondernemingen op de hoogte van de juridische en praktische instrumenten om zich er tegen te beschermen. Tenslotte is opvallend dat bij consumenten en bedrijven een zekere drempelvrees schijnt te bestaan om een beroep te doen op de instanties die opkomen voor hun rechten wanneer ze het slachtoffer worden van namaak of piraterij.

Een praktische handleiding lijkt dus welkom. In deze brochure zullen we de grote lijnen van het auteursrecht (en de naburige rechten) verduidelijken en uitleggen hoe het auteursrecht een basis kan bieden om namaak tegen te gaan. Ook verduidelijken we wat private en publieke actoren in België kunnen doen voor de bescherming van het auteursrecht en geven we praktische referenties mee.

Deze brochure is een initiatief van "Nee aan Namaak/Non à la Contrefaçon" of NANAC, de stichting van de Administratie van Douane en Accijnzen en ICC België (International Chamber of Commerce in Belgium) om op te komen tegen namaak en piraterij. NANAC wil alle betrokkenen bewust maken van het belang van de bescherming van intellectuele eigendom en het trefpunt zijn voor de publieke en private sector in de strijd tegen namaak. NANAC treedt ook op als "katalysator", zodat de regering, de douane, de FOD Economie, de politie en de parketten hun krachten kunnen bundelen om van de strijd tegen namaak een prioriteit te maken. Tenslotte fungeert NANAC als meldpunt waar alle slachtoffers van namaak terecht kunnen. NANAC stelde een handvest op voor de bestrijding van namaak en piraterij, dat u in deze brochure kan lezen. Ons doel is om het handvest zo ruim mogelijk te verspreiden en zo de betrokken actoren tegen namaak te mobiliseren.

Rudi Thomaes
Voorzitter NANAC

Christophe Depreter
CEO SABAM

De partners van NANAC zijn essenscia, FOD Economie, KMO, middenstand en Energie:
Dienst Intellectuele Eigendom, FOD Financiën: Administratie Douane en Accijnzen, International Chamber of Commerce in Belgium (ICC Belgium), Philip Morris International, SABAM en CIMABEL.

De functie van het auteursrecht

1

De functie van het auteursrecht

Het auteursrecht is een geheel van exclusieve rechten die 'auteurs' kunnen doen gelden op de 'werken van letterkunde en kunst' van hun hand. Dit geheel van rechten houdt o.a. 'vermogensrechten' in die aan de auteur een monopolie verlenen op de economische exploitatie van het werk. De eerste functie van het auteursrecht is ervoor te zorgen dat de auteur vergoed wordt voor zijn creatieve werk en, ruimer genomen, de letterkundige en artistieke creativiteit te stimuleren.

Het voorwerp van het auteursrecht is ruim en, voor zover het werk 'oorspronkelijk' is, kan het een grote verscheidenheid aan creaties omvatten, zoals muziek, boeken, logo's, films, computer programma's, catalogi, websites, handleidingen, technische tekeningen, reclamecreaties, databanken, foto's, technische rapporten of het uiterlijk van andere producten. Het auteursrecht beschermt geen ideeën of abstracte concepten, maar de concrete en waarneembare vorm waarin ze uitgedrukt worden.

Het auteursrecht onderscheidt zich van andere intellectuele rechten doordat de bescherming automatisch tot stand komt en niet aan formaliteiten onderworpen is.

De duur van de bescherming is bijzonder lang en kan oplopen tot 70 jaar na de dood van de auteur. Tijdens deze termijn heeft de persoon die het werk gecreëerd heeft of die de rechten verworven heeft (de "rechthebbende") controle over de exploitatie van het werk.

Het auteursrecht geeft aan de auteur het recht om zelf te beslissen wat met het werk mag gebeuren en laat haar toe om zich tegen elke kopie te verzetten die zonder haar voorafgaande toestemming gemaakt zou worden. In principe is het kopiëren van het werk zonder de toestemming van de auteur of de rechthebbende een onrechtmatige handeling die vaak "namaak" of "piraterij" genoemd wordt.

Namaak en piraterij

2 \ Namaak en piraterij

Namaak en piraterij, wat is dat?

'Namaak' is een algemene term die gebruikt wordt om inbreuken op intellectuele eigendomsrechten aan te duiden en omvat kopieën, valsheden, plagiaat, onrechtmatige reproducties of de verspreiding van beschermde werken zonder de toestemming van de rechthebbenden.

De term 'piraterij' wordt vaak gehanteerd om inbreuken op het auteursrecht aan te duiden, meer bepaald in het domein van de muziek, het audiovisuele of multimedia. Het gaat om een vorm van namaak die verwijst naar het massaal kopiëren of verspreiden van muziek, films, foto's of videospelen zonder de toestemming van de rechthebbenden. De term omvat ook het gebruik van download-, streaming- of referentiewebsites die online toegang geven tot werken zonder de toestemming van de auteurs en zonder hen te vergoeden.

Namaak en piraterij worden bestraft door de wet

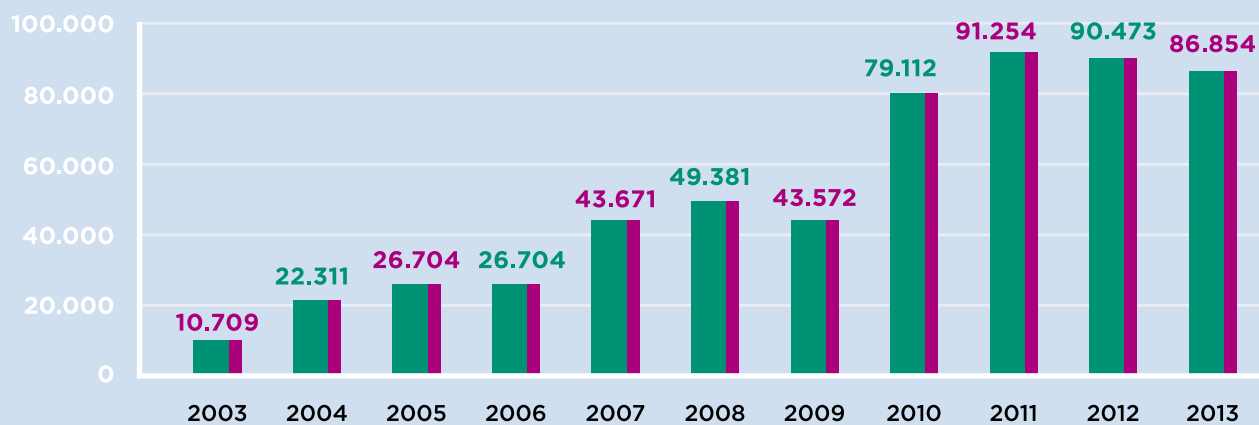
Namaak en piraterij van beschermde werken zijn onrechtmatige handelingen die strafbaar zijn gesteld door de wet en waarvoor de verantwoordelijke burgerrechtelijk veroordeeld kan worden tot een schadevergoeding.

Het feit dat het werk te goeder trouw of zonder slechte bedoelingen gebruikt wordt, neemt niet weg dat het om namaak kan gaan. Met andere woorden, een verweerder kan zich niet beroepen op het argument "dat zij het niet wist" om een veroordeling te ontwijken en, zelfs als zij van goede trouw is, zal de namaker verantwoordelijk gesteld kunnen worden.

Nagemaakte goederen kunnen in beslag genomen worden en vernietigd worden en de namaker zal aan de auteur of de rechthebbende een vergoeding moeten betalen voor de schade die zij geleden hebben door de onrechtmatige kopie of exploitatie van het werk. Dit kan tot belangrijk bedragen oplopen. In bepaalde gevallen kan namaak ook strafrechtelijk beteugeld worden en kan de namaker tot een boete of zelfs een gevangenisstraf veroordeeld worden.

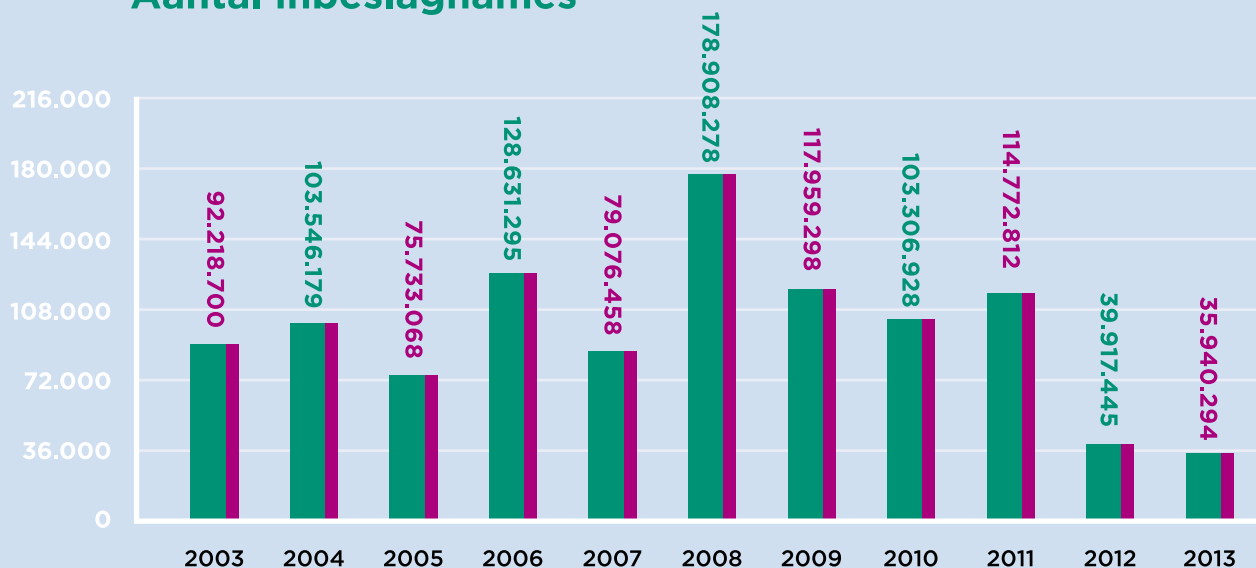
Namaak en acties in cijfers

Aantal gevallen van douane-acties

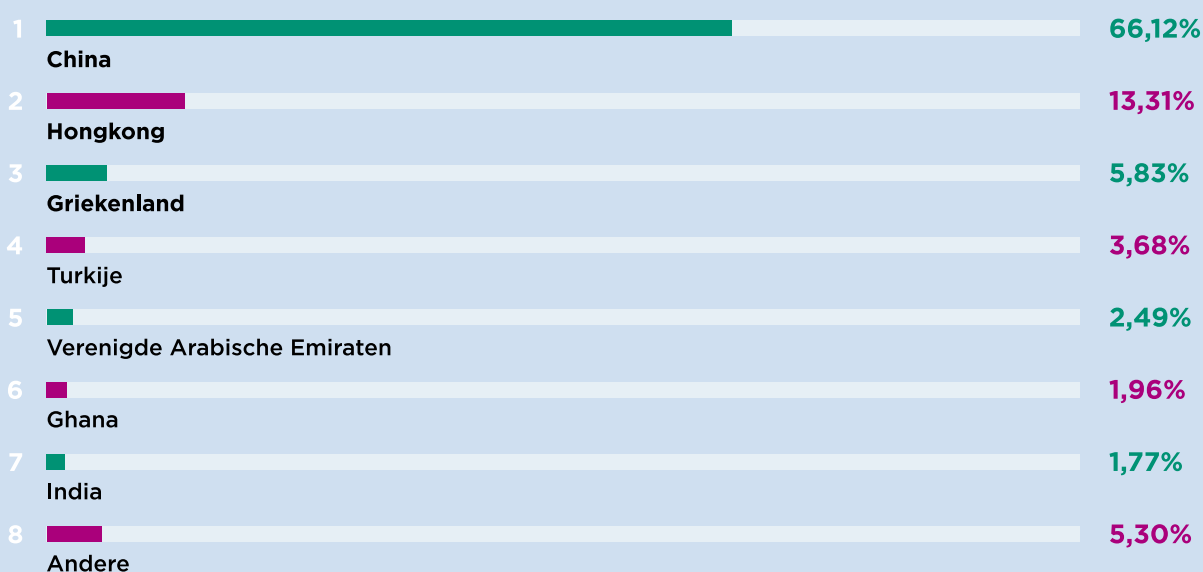
Het totaal aantal gevallen van namaak in de Europese Unie met tussenkomst van de douaneautoriteiten groeide exponentieel de voorbije tien jaar. In onderstaande tabel en grafiek kan iedere actie van de douaneautoriteiten betrekking hebben op zowel één als een paar miljoen stuks in verschillende categorieën van goederen.

Aantal inbeslagnames

Doorheen de jaren daalde het aantal tegengehouden stuks, en dat in de uiteenlopende vormen van transport (met uitzondering van luchttransport). Vooral in het weg- en zeetransport, gekenmerkt door grote volumes, daalden de aantallen aanzienlijk. De substantiële daling in 2010 en 2012, zoals blijkt uit de onderstaande tabel/grafiek, is dus vooral te wijten aan het kleiner aantal acties gericht op die grotere transporten.

Herkomst van de namaakgoederen

Cijfers voor België

	2011	2012	2013
Aantal interventies door de douane	6.489	6.692	...
Aantal goederen	4.297.806	2.310.620	2.564.016

Vastgestelde en in beslag genomen hoeveelheden namaak

	2011	2012	2013
Voedselproducten, alcohol en dranken	0	31	0
Parfums en cosmetica	114.479	255.308	484.000
Kleding en kledingaccessoires	93.035	71.637	78.814
Gsm met accessoires	7.785	5.237	7.298
Elektra- en informaticamateriaal	9.860	2.794	53.221
Cd, dvd, videocassettes	6.195	921	93
Uurwerken en sierraden	12.606	6.880	2.427
Speelgoed en games	75.446	67.955	26.728
Sigaretten in pakjes van 20 stuks	3.904.758	544.700	7.000.000
Geneesmiddelen	16.913	6.421	1.511.300
Andere goederen	56.729	170.430	311.621
Totaal	4.241.077	1.132.314	2.564.016

Source: Report on EU Customs Enforcement of Intellectual Property Rights (publications office of the European Union 2013)

De aangetaste sectoren en de slachtoffers van piraterij en namaak

3

De aangetaste sectoren en de slachtoffers van piraterij en namaak

Geen enkele sector blijft gespaard van namaak

Namaak is deze dagen overal en is niet beperkt tot het kopiëren van luxeproducten of Dvd's. Geen enkele sector blijft gespaard, zelfs niet de sectoren die meest gevoelig zijn in termen van veiligheid of gezondheid. We denken meer bepaald aan de farmaceutische en cosmetische sectoren en goederen uit de voedings-, automobiel- of speelgoedindustrie. Het fenomeen heeft een belangrijke omvang aangenomen, hierin geholpen door de ontwikkeling van het internet dat de piraterij van beschermde werken en de verdeling van nagemaakte goederen vergemakkelijkt.

De meest geraakte industrieën

Namaak en piraterij hebben voornamelijk een impact op de industrieën die gericht zijn op de productie en exploitatie van oorspronkelijke en innoverende creaties. Vele industrieën worden zo geraakt, zoals de muziek, film, literatuur, beeldende kunsten, fotografie, de media en reclame, de mode en design, software en computerspelen, de creatie van websites of mobiele applicaties. Hier volgen enkele voorbeelden van hoe piraterij een negatieve impact heeft op de creatieve industrieën:

Muziek

Muzikale werken worden vandaag op verschillende manieren nagemaakt, voornamelijk via illegale download- en streamingplatformen of in de vorm van Cd's die zonder de toestemming van de rechthebbenden gekopieerd worden.

Audiovisueel

Het gaat er op dezelfde manier aan toe met audiovisuele werken, die massaal aangeboden worden op illegale download- en streamingwebsites.

Beeldende kunsten

Een veelvoorkomend voorbeeld is het gebruik van foto's op bedrijfswebsites, zonder toestemming van de fotograaf.

Literatuur

Ook met het toenemende succes van elektronische boeken (e-books) zijn ook letterkundige werken niet meer veilig voor piraterij, meer bepaald via illegale platformen voor het delen van bestanden.

Software

Namaak van software gebeurt vandaag op grote schaal, opnieuw via illegale downloadplatformen, kopieën van informatica materiaal of het professioneel gebruik van software op basis van licenties die eigenlijk alleen privégebruik toelaten.

Mode

De mode-industrie hangt in beslissende mate af van intellectuele eigendom aangezien doorlopend nieuwe collecties gecreëerd en commercieel geëxploiteerd worden. Nagemaakte collecties worden op markten of online verkocht.

Namaak en piraterij raken aan meer dan alleen de auteur

Inbreuken op het auteursrecht raken in de eerste plaats de maker van het werk, maar ook de volgende schakels in de keten ondervinden hiervan de gevolgen. De verdeling van illegale kopieën en het downloaden of beschikbaar stellen van beschermde werken zonder toestemming hebben een impact op de verschillende spelers die betrokken zijn bij de creatie, productie, uitvoering of opvoering, de mededeling, verdeling en verkoop van beschermd materiaal.

Schade door namaak en piraterij

De gevolgen van namaak zijn nefast en de schade die de slachtoffers ondervinden kan oplopen.

Zo leidt de **online piraterij van muzikale werken** tot reële schade voor vele spelers in de industrie. Naast de artiest die op de voorgrond staat en die afhankelijk is van de verkoop van de muziek, zijn er de uitvoerende kunstenaars, studiomuzikanten, geluidstechnici, grafici, producenten, uitgevers en andere technici die een rol spelen in de creatie en verspreiding van muzikale werken. De illegale download van een werk ontzegt vergoedingen aan deze hele keten: illegaal downloaden lijkt onschuldig maar de gecumuleerde impact van downloads van miljoenen werken, zonder vergoeding voor de betrokkenen, is verwoestend. Doordat inkomsten gemist worden, gaat zonder twijfel ook werkgelegenheid verloren, worden minder investeringen gedaan in de ontdekking, ontwikkeling en promotie van nieuw talent of verdwijnen geleidelijk aan ook de muziekwinkels uit het straatbeeld.

Een ander voorbeeld is de **piraterij van software**. Buiten de strikt juridisch aansprakelijkheidsvragen, kan de gebruiker van nagemaakte software blootgesteld worden aan virussen, kan zij defecte of beschadigde software in handen hebben zonder waarborgen, zonder technische bijstand en zonder updates.

De schade die door namaak van beschermde werken veroorzaakt wordt zijn voelbaar op verschillende niveaus:

- de **ondernemingen in de getroffen sector** waarvoor de schade voornamelijk van economische aard is (lager zakencijfer, lagere rentabiliteit van investeringen, lagere competitiviteit, moeilijkheden om investeerders aan te trekken en moeilijkere toegang tot financiering die de onderneming nodig heeft om verder te ontwikkelen), maar die ook sociale gevolgen (verlies van werkgelegenheid) en maatschappelijke gevolgen (afgeremde innovatie, minder investering in creaties) ondervinden.
- De **staten**, die schade ondervinden van economische aard (verlies aan fiscale inkomsten), sociale aard (verlies van werkgelegenheid, aantasting van consumentenbescherming) en die zelfs de veiligheid bedreigd zien, aangezien de commercialisering van nagemaakt voorwerpen zoals cd's of dvd's vaak in de handen van de georganiseerde misdaad is en soms zelfs terroristische organisaties financiert.
- De **eindgebruiker**, die producten van mindere kwaliteit gebruikt en zo kwetsbaar is voor gezondheids- en veiligheidsrisico's, die illegale activiteiten financiert en indirect slachtoffer wordt van het verlies aan werkgelegenheid en de verminderde investering in de creatieve sector.

Het is dus essentieel voor de verschillende spelers van de creatieve industrieën dat de beschermingsmechanismes goed gekend zijn en dat een beschermingsstrategie uitgewerkt wordt die aan hun noden aangepast is zodat de risico's en de schadelijke effecten van namaak beperkt kunnen worden

Bescherming door het auteursrecht

4

Bescherming door het auteursrecht

Auteursrecht en naburige rechten worden beschermd op nationaal niveau, al is de regelgeving wel in grote mate geharmoniseerd door internationale en Europese wetgeving.

Het auteursrecht beschermt zogenaamde “**werken van letterkunde en kunst**”, maar een wettelijke definitie is niet voorhanden.

Scheppingen in allerlei domeinen kunnen beschermd worden onder het auteursrecht: “traditionele” werken, zoals literatuur, journalistieke artikelen, toneelstukken, muziekwerken (al dan niet met tekst), cinematografische en andere audiovisuele creaties (zoals videoclipps of televisieprogramma’s), grafische creaties en fotografie, design, architecturale werken en zelfs topografische kaarten. Ook nieuwere uitdrukkingsvormen kunnen onder het auteursrecht beschermd worden, zoals computerprogramma’s en databanken, videospelen, blogs en websites of gebruikersinterfaces. Er is dus geen gesloten lijst van domeinen of creaties die onder het auteursrecht kunnen vallen.

Het auteursrecht richt zich op de **uitdrukkingsvorm** van een creatie. De onderliggende ideeën, principes, informatie of functies worden niet auteursrechtelijk beschermd en kunnen door anderen opnieuw gebruikt worden.

Ook is vereist dat de creatie “**oorspronkelijk**” is. Dit betekent volgens vaststaande rechtspraak dat de creatie de uitdrukking is van de “eigen intellectuele schepping van de auteur”. Er moet dus voldoende creatieve ruimte zijn, zodat de auteur bepaalde vrije keuzes kan maken betreffende de vorm van het werk die haar eigen persoonlijkheid weerspiegelen. Wanneer de vormgeving helemaal bepaald wordt door technische vereisten, dan zal er geen persoonlijke toets en dus geen bescherming zijn.

Naast de auteurswerken wordt ook bescherming toegekend aan “**naburige prestaties**”, namelijk artistieke uitvoeringen en opvoeringen door “uitvoerende kunstenaars”, de vastlegging van geluid op fonogrammen door de “producent van fonogrammen” of van bewegende beelden (al dan niet met geluid) door de “producent van de eerste vastlegging op film” en de uitzending door omroeporganisaties.

Om de bescherming van het auteursrecht of de naburige rechten in te roepen zijn **geen formaliteiten** vereist, er is geen toekenningsprocedure, geen registratie of administratief onderzoek (wat bij merken-, octrooi- en tekeningen- en modellenrecht wel het geval is). De auteursrechtelijke of nabuurrechtelijke bescherming ontstaat automatisch, door het feit van de creatie of de prestatie. De vermelding © die vaak voorkomt bij films, boeken of muziekopnames is dus géén voorwaarde voor bescherming in België. Wel is het nuttig om deze vermelding op te nemen om er aan te herinneren dat het werk beschermd is (eerder een educatief, preventief doel dus) en om aan te geven wie de houder van het auteursrecht is.

Toch is het **depot** van creaties (in elk stadium van uitwerking) mogelijk, ook in België. Dit depot betekent niet dat het werk of de prestatie beschermd is (dat zal bij betwisting door de rechter

bepaald worden), maar geeft de creatie een “vaste datum”. Het depot kan dus gebruikt worden om het tijdstip van creatie te bewijzen. Een depot kan bijvoorbeeld gedaan worden bij de notaris of bij het Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom (i-DEPOT - www.boip.int).

Ook in andere landen is het mogelijk om het auteursrecht te deponeren, zoals in China - een land dat bijzonder actief is in de productie van namaak. China heeft een systeem van vrijwillige registratie van auteursrecht op poten gezet, waardoor de houder van het auteursrecht een op het eerste zicht geldige titel krijgt en de creatiedatum van het werk aangetoond kan worden (het afgeleverde certificaat zal door de rechter, de administraties of online verkoopplatformen aanvaard worden tot bewijs van het tegendeel). Dit registratiesysteem doet geen afbreuk aan het principe van de automatische bescherming van het auteursrecht, maar in de praktijk eisen de Chinese autoriteiten die met de handhaving van het auteursrecht belast zijn (maar ook online verkoopplatformen) bijna systematische dat een certificaat voorgelegd wordt.

De bescherming onder het auteursrecht en de naburige rechten heeft een “**territoriaal**” karakter en wordt per land geregeld. Dit maakt het in geval van grensoverschrijdende inbreuken (bijvoorbeeld via het internet) moeilijker om efficiënt op te treden.

Beschermingsomvang

5 \ Beschermingsomvang

Het auteursrecht verleent aan de auteur verschillende exclusieve rechten. Op basis van deze rechten is de voorafgaande toestemming van de auteur nodig om haar werk op bepaalde manieren te gebruiken. Omgekeerd kan de auteur de handelingen die zo beschermd worden verbieden of toelaten aan bepaalde voorwaarden (zoals een vergoeding). De auteur kan enerzijds morele rechten, anderzijds vermogensrechten doen gelden.

De **morele rechten** beschermen de morele belangen van de auteur en hangen nauw samen met haar persoon. Het gaat hier om de beslissing om het werk voor het eerst aan het publiek kenbaar te maken (divulgatierecht of recht van eerste bekendmaking), het recht om het auteurschap van het werk op te eisen of te weigeren (recht van auteurschap of vaderschap) en het recht op eerbied voor het werk (integriteitsrecht).

De **vermogensrechten** bestaan uit twee grote categorieën van rechten: het reproductierecht en het recht van mededeling aan het publiek. Grosso modo omvat het reproductierecht de exploitatiewijzen waarbij het werk op een materiële drager gekopieerd worden (bijvoorbeeld een print op papier, op een digitale drager zoals een CD of DVD of een harde schijf). Het reproductierecht in ruime zin omvat ook het distributierecht en het adaptatie- en vertaalrecht.

Het recht van mededeling aan het publiek beschermt de niet-tastbare of immateriële exploitatie van het werk (bijvoorbeeld opvoeringen in een theater, het spelen van muziek in een discotheek, de uitzending via radio of televisie of streaming via internet). Deze mededelingshandelingen zijn alleen beschermd indien zij tot een “publiek” gericht zijn; mededelingen binnen de familiekring mogen zonder toestemming van de auteur of andere rechthebbenden gebeuren. Het mededelingsrecht omvat zowel lineaire, gelijktijdige doorgiftes als het “op aanvraag” (“on demand”) beschikbaar maken van werken voor een publiek.

De exploitatierechten of vermogensrechten zijn op een “technologie-neutrale” manier geformuleerd, zodat nieuwe gebruiksvormen ook onder de bescherming van het auteursrecht kunnen vallen (ook al bestonden die nog niet toen de wet aangenomen werd). Dit is van groot belang bij technologieën die toelaten beschermde werken en prestaties massaal te kopiëren of mee te delen zonder kwaliteitsverlies. Zo is het massaal produceren van identieke kopieën (bijvoorbeeld van muziekopnames op CD of films op DVD) beschermd, maar net zo goed het verspreiden van dergelijke werken en prestaties via het internet (bijvoorbeeld via platformen waar werken zonder toestemming gedownload of gestreamd worden naar internetgebruikers wereldwijd). Rechthebbenden kunnen ook optreden tegen nieuwe of meer performante technologieën, zoals 3D printing, zonder dat deze technieken uitdrukkelijk in de wet voorzien zijn. Terwijl deze disruptieve technologieën zeker innovatieve toepassingen mogelijk maken en dus belangrijke opportuniteiten creëren, kunnen auteurs en andere rechthebbenden op basis van hun auteursrechten of naburige rechten exploitanten dwingen om met hun belangen rekening te houden.

In het auteursrecht worden ook **uitzonderingen of beperkingen** op de vermogensrechten voorzien. In die gevallen kunnen beschermde werken en prestaties gereproduceerd of publiek meegedeeld worden zonder voorafgaande toestemming van de rechthebbenden. Dit kan alleen in de gevallen die in de wet voorzien zijn en dan nog worden deze gevallen strikt geïnterpreteerd. Het Belgische auteursrecht voorziet uitzonderingen voor o.a. citaten, of actuele verslaggeving, bepaalde technische handelingen, eigen gebruik of gebruik in familiekring, gebruik voor onderwijs, bij schoolactiviteiten of wetenschappelijk onderzoek, gebruik voor de bewaring van het cultureel en wetenschappelijk patrimonium en door bibliotheken, archieven en musea... De bedoeling is om de bescherming van individuele belangen door het auteursrecht te verzoenen met de bescherming van andere individuele belangen en het algemeen belang.

**Wie kan
bescherming
opeisen?**

6

Wie kan bescherming opeisen?

Initieel komt het auteursrecht toe aan de auteur, dat is de natuurlijke persoon die het werk gecreëerd heeft. Pas wanneer het auteursrecht per contract wordt overgedragen, kan een derde zich hierop beroepen. Ook werkgevers of opdrachtgevers kunnen pas auteursrechten uitoefenen wanneer zij de auteursrechten van de auteur per contract verkregen hebben. In beperkte gevallen bestaat er een wettelijk vermoeden van overdracht (bijvoorbeeld, voor computerprogramma's ontwikkeld in het kader van een arbeidscontract ten voordele van de werkgever; voor audiovisuele werken is er een vermoeden van overdracht van bepaalde exploitatierechten ten voordele van de producent).

Daarbij komt dat er voor de **overdracht van vermogensrechten** en de **uitoefening van morele rechten** bijzondere regels worden opgelegd voor contracten met de auteur en de uitvoerende kunstenaars. Zo moet de overdracht uitdrukkelijk voorzien zijn, moet (voor bewijsredenen) een geschrift opgemaakt worden, moeten de exploitatiewijzen exhaustief opgesomd worden, samen met de duur, de geografische reikwijdte en de vergoeding voor de overdracht, zijn er beperkingen voor toekomstige exploitatievormen en voor de overdracht van rechten op toekomstige werken. Soepelere regels gelden voor de overdracht van rechten tussen werknemers en werkgevers en tussen de auteur en een opdrachtgever wanneer het werk gecreëerd wordt in het kader van een bestelling. De onderneming moet dus rekening houden met verschillende regimes voor de overdracht van rechten, in functie van het type van werk, de relatie zij heeft met de auteur en de context waarin het werk gecreëerd wordt. Hierbij komt ook dat sommige auteurs aangesloten zijn bij een vennootschap voor het collectief beheer van auteursrechten (zoals SABAM, SOFAM of SACD). In dat geval moet nagegaan worden of de beheersvennootschap ook bij de overdracht van rechten betrokken moet worden.

Dit betekent dat een onderneming gebaat is bij een **IP strategie** (intellectual property) en zo systematisch moet nagaan welke creaties binnen haar organisatie tot stand komen (grafische, fotografische, letterkundige werken, audiovisuele werken, computerprogramma's, databanken...), wie hiervan de auteur is (werknemers, consultants, bedrijfsleiders...) en welke regels toegepast moeten worden om de geldige en volledige overdracht van rechten te verzekeren. Zonder een systematische opvolging kan de exploitatie van de creaties door de onderneming ernstig bemoeilijkt of zelfs geblokkeerd worden. Een onderneming die beschermde werken of prestaties gebruikt zonder hiervoor de toestemming (of voldoende toestemming) van de auteurs of andere rechthebbenden verkregen te hebben kan namelijk geconfronteerd worden met een stakingsvordering of verzoek tot vergoeding van schade.

Om deze problemen te voorkomen kan een onderneming dus beter een bedrijfsstrategie opstellen die rekening houdt met het beheer van de immateriële goederen. Beheersvennootschappen kunnen hierbij een rol spelen, zeker wanneer de onderneming een grote hoeveelheid aan werken gebruiken (bijvoorbeeld muziek).

Hoe kunnen auteursrechten uitgeoefend worden in geval van namaak?

7 \

Hoe kunnen auteursrechten uitgeoefend worden in geval van namaak?

De exclusieve rechten onder het auteursrecht gaan gepaard met beschermingsmechanismes in de strijd tegen de namaak en de piraterij. Ondernemingen kunnen opkomen tegen inbreuken op het auteursrecht, bijvoorbeeld door de staking van de namaak en de herstelling van hun schade te eisen.

Consument-Eindgebruiker

De consument (of de onderneming) die het slachtoffer is van fraude kan een klacht indienen bij de Algemene Directie van de Economische Inspectie, die bevoegd is om van de klachten inzake auteursrecht en namaak kennis te nemen. Het klachtenformulier is toegankelijk op de website van de FOD Economie via de volgende link: http://economie.fgov.be/nl/geschillen/klachten/waar_hoe_klacht_indienen/.

Ondernemingen

Ondernemingen hebben verschillende juridische mogelijkheden om tegen namaak en piraterij op te treden. Wij noemen hieronder de voornaamste:

1 \ Douanemaatregelen

De Belgische (en Europese) douaneautoriteiten hebben het recht om goederen waarvan vermoed wordt dat zij inbreuk maken op de auteursrechten bij de grens vast te houden. Deze maatregelen van vasthouding (bij de douane) kunnen getroffen worden op initiatief van de douane of op vraag van de houder van de auteursrechten. Zo kan vermeden worden dat nagemaakte goederen de Belgische of Europese markt betreden.

De douaneautoriteiten kunnen op eigen initiatief handelen wanneer er voldoende redenen bestaat om te vermoeden dat de goederen inbreuk maken op het auteursrecht. Bovendien kan de houder van het auteursrecht, net als andere personen die het recht hebben om het beschermde werk te gebruiken of een vertegenwoordiger van de rechthebbende of de gemachtigde gebruiker, ten preventieve titel een verzoek tot optreden indienen bij de douane.

Wat kan de houder van het auteursrecht doen? De houder van het auteursrecht die een verzoek tot tussenkomst indient moet alle informatie voorleggen aan de douaneautoriteiten die deze moet toelaten om de relevante goederen te herkennen en te bepalen of het om namaak of een authentiek exemplaar gaat. Het verzoek moet voorzien zijn van een verklaring van de auteursrechthebbende waardoor deze de aansprakelijkheid ten aanzien van de douane en van derden aanvaardt, ook voor de kosten voor de vasthouding van de goederen bij de douane. In de praktijk zal een verzoek meestal een gedetailleerde beschrijving bevatten van de elementen die toelaten om de namaak van het origineel te onderscheiden of zullen voorbeelden van namaak (die eerder op de markt aangetroffen werd) gegeven worden en zal de rechthebbende een praktische vorming geven, aan de douaneautoriteiten, over de strijd tegen de namaak.

We gaan niet in op de details van de procedure maar de vasthouding van goederen waarvan vermoed wordt dat zij inbreuk maken op een auteursrecht zal meestal leiden tot een procedure waardoor bepaald zal worden of er inderdaad een inbreuk van de auteursrechten heeft plaats gevonden en, in geval van een positief antwoord, de vastgehouden goederen vernietigd kunnen worden en de namaker tot een boete veroordeeld kan worden.

2 \ Procedures voor de burgerlijke gerechten

De houder van een auteursrecht heeft de keuze tussen verschillende procedures voor de bevoegde burgerlijke gerechten. Zo kan zij een procedure ten gronde instellen om de staking van de inbreuken op het auteursrecht te verkrijgen door middel van een '**vordering inzake namaak**' of een '**stakingsprocedure**' (die sneller is). De rechter zal beslissen of er al dan niet sprake is van namaak en in voorkomend geval de staking van de inbreuk opleggen. In het kader van een vordering inzake namaak (maar niet in een stakingsprocedure) kan de rechthebbende ook de veroordeling van de namaker bekomen tot de betaling van een **schadevergoeding** om de schade te herstellen die zij door de namaak geleden heeft. De rechter kan ook **andere maatregelen** opleggen, zoals de mededeling van informatie over de oorsprong van de namaak (netwerk van bevoorrading en distributie), de terugroeping uit de handel van de nagemaakte voorwerpen of de publicatie van de beslissing.

In geval van hoogdringendheid kan ook een **kort geding** ingespannen worden om op korte termijn de staking van een manifeste inbreuk op het auteursrecht te bekomen (de staking zal dan slechts een voorlopige maatregel zijn en de houder zal een bodemprocedure moeten inspannen om de namaak en de stakingsmaatregelen te laten bevestigen).

De houder van auteursrechten kan ook een procedure van **beslag inzake namaak** instellen, waarmee het bestaan en de omvang van de namaak aangetoond kan worden. Deze eenzijdige procedure laat toe om de bevoegde rechter te verzoeken om beschrijvende maatregelen op te leggen, eventueel met een beslag van de vermoedelijk nagemaakte goederen. De beschrijving van de omvang van de namaak wordt gedaan door een deskundige die de rechter aanduidt, bijgestaan door een gerechtsdeurwaarder en de politie (indien nodig). Wanneer elementen vastgesteld worden waaruit een namaak kan blijken, zal de houder van de auteursrechten een bodemprocedure moeten instellen binnen een bepaalde termijn, indien zij gebruik wil maken van het verslag dat zij via de procedure beslag inzake namaak verkregen heeft.

3 \ Procedures voor de strafgerechten

Wanneer de namaak met kwaadwillig of bedrieglijk opzet (moreel element) plaats vindt, dan kunnen de namaakhandelingen strafrechtelijk bestraft worden en leiden tot de veroordeling van de namaker tot de betaling van een boete (500 tot 500.000 euro) of zelfs gevangenisstraffen (3 maand tot 3 jaar). In geval van recidive worden de minima en maxima verdubbeld en kan de handelsonderneming van de namaker tijdelijk of permanent gesloten worden.

Aangezien het een complexe materie betreft, is het aangeraden om in geval van namaak beroep te doen op een specialist. Deze kan samen met de rechthebbende een passende strategie ontwikkelen om een einde te stellen aan de negatieve impact van de namaak – tenminste om deze te verminderen.

**Wie kan u helpen bij
de bescherming van
uw auteursrechten**

8

Wie kan u helpen bij de bescherming van uw auteursrechten

Verschillende organisaties, specialisten en autoriteiten kunnen u helpen bij de bescherming van uw auteursrechten. Hieronder vindt u een niet-exhaustieve lijst van contactpunten:

Vennootschappen tot beheer van rechten

- SABAM: auteurs, componisten, uitgevers en andere artiesten
www.sabam.be
- Sofam: visuele auteurs
www.sofam.be
- PlayRight: naburige rechten van uitvoerende kunstenaars
www.playright.be
- Simim: naburige rechten van producenten
www.simim.be
- JAM – SAJ: auteursrechten van journalisten
www.saj.be
- Assuocopie: reprografierechten van educatieve, wetenschappelijke en universitaire auteurs
www.assuocopie.be
- VEWA: wetenschappelijke en educatieve auteurs
http://www.cer-leuven.be/Vewa/nl_home.html
- Scam: auteurs van documentaires
www.scam.be
- SACD: auteurs van audiovisuele werken en podiumkunsten
www.sacd.be
- Semu: uitgevers van muziekpartituren
www.semu.be

Federale autoriteiten

- FOD Economie, KMO, Middenstand en Economie
http://economie.fgov.be/nl/geschillen/klachten/waar_hoe_klacht_indienen/
- FOD Financiën - Administration van Douane en Accijnzen
<http://fiscus.fgov.be/interfdanl/nl/index.htm>
- Federale politie - Centrale Dienst voor de Bestrijding van Valsheden (CDBV)
<http://www.polfed-fedpol.be/>
- Parket van de Procureur des Konings
<http://www.om-mp.be/page/2459/1/home.html>

Europese autoriteiten

- Europese Commissie – fiscaliteit en douaneunie
http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/index_en.htm
http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/commission_initiatives/index_en.htm
- Europese Commissie – Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF)
http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_en.htm
- Europese Commissie – EU Observatorium
<https://oami.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>

Interpol

<http://www.interpol.int/en/Internet/Crime-areas/Trafficking-in-illicit-goods-and-counterfeiting/Trafficking-in-illicit-goods-and-counterfeiting>

Privé initiatieven

- BAF
www.anti-piracy.be

Handvest voor de bestrijding van namaak en piraterij

Onrechtmatige handel in de vorm van namaak en piraterij zit in de lift. In België kan het verschijnsel op meer dan 5 miljard euro per jaar worden geschat. Geen enkele sector blijft van namaak gespaard. Niet alleen luxeproducten, maar ook wisselstukken voor auto's, geneesmiddelen, speelgoed, huishoudelijke producten, voeding enz. krijgen ermee te maken. Op internationaal, Europees en nationaal niveau worden tal van acties ondernomen om namaak en piraterij tegen te gaan. De resultaten zijn reëel, maar ontoereikend. Het komt er niet enkel op aan om de rechtmatige belangen van de ondernemingen, de ontwerpers en de Staten veilig te stellen, maar allereerst om te ijveren voor een correcte en verantwoorde werking van de internationale handel in een rechtstaat waarin de bescherming van de consument gegarandeerd wordt. Met dit voor ogen moeten verschillende initiatieven genomen worden:

Handvest voor de bestrijding van namaak en piraterij

De consument wordt misleid over de kwaliteit van de producten en in sommige gevallen komt zijn gezondheid in gevaar.

Voor de overheid zijn de financiële gevolgen rampzalig met een rechtstreekse impact op de openbare financiën.

De ondernemingen worden op allerlei manieren economisch benadeeld en hun innovaties worden gekaapt.

De artistieke en culturele creatie lijdt sterk onder piraterij, maar ook de digitale economie wordt getroffen.

Namaak en piraterij financieren criminele organisaties die wereldwijd actief zijn.

Teneinde de strijd tegen namaak en piraterij op te voeren hebben ICC België en de Douane het initiatief genomen om een stichting Neen aan Namaak en Piraterij (NANAC) op te richten. Meerdere private en publieke actoren hebben zich bij de stichting aangesloten, die tot doel heeft de consument te sensibiliseren, een permanente link tussen de private en publieke actoren te verzekeren en een meldpunt te zijn voor ondernemingen die het slachtoffer zijn van namaak en de autoriteiten aan te moedigen om deze plaag van de moderne economie doeltreffend aan te pakken. De stichting staat steeds open voor nieuwe partners.

Handvest voor de bestrijding van namaak en piraterij

Alle private en publieke actoren bewustmaken van het belang van de bescherming van de intellectuele eigendom voor onze economieën met hoge toegevoegde waarde.

Zorgen voor een betere afstemming van het optreden op Europees en nationaal vlak, vooral inzake regelgeving en controleprocedure.

Gelet op de budgettaire beperkingen van de overheid de beschikbare middelen bij voorrang aanwenden om efficiënte controles door de juiste instanties te versterken.

Een bijzondere inspanning voor de bescherming van de intellectuele eigendom op het internet. Men moet de nieuwste technieken gebruiken en de internationale dimensie van internet integreren.

De strijd tegen namaak en piraterij moet een prioriteit zijn voor de regering, de Douane, de FOD Economie, de parketten en de politie.

De strijd tegen namaak en piraterij die door dit Handvest wordt behartigd, is gestoeld op de praktijkkennis van en de consensus tussen de partners van NANAC. Het is een strijd die de waarden en de leidende beginselen van duurzame ontwikkeling, bedrijfsethiek en goed bestuur nastreeft.

Dit Handvest is gericht op het veiligstellen van:

- de legitieme rechten van iedere onderneming, investeerder of ontwerper inzake de bescherming van intellectuele eigendomsrechten en eerlijke concurrentie in een vrije markt;
- het veiligstellen van de gezondheid en de veiligheid van de consument, en dit door het correcte en gecontroleerde werking van de markt.

De ondertekenaars van dit Handvest ondersteunen de doelstellingen van NANAC en verbinden zich er tevens toe individueel en professioneel op verantwoordelijke wijze te handelen tegen namaak en piraterij. Door partners te worden van de stichting NANAC willen ze hiertoe bijdragen.

Grafisch ontwerp & productie

Kern02 - www.kern02.com

Verantwoordelijke uitgever

Stichting Neen aan Namaak en Piraterij

c/o FOD Financiën

Administratie Douane & Accijnzen

North Galaxy A14

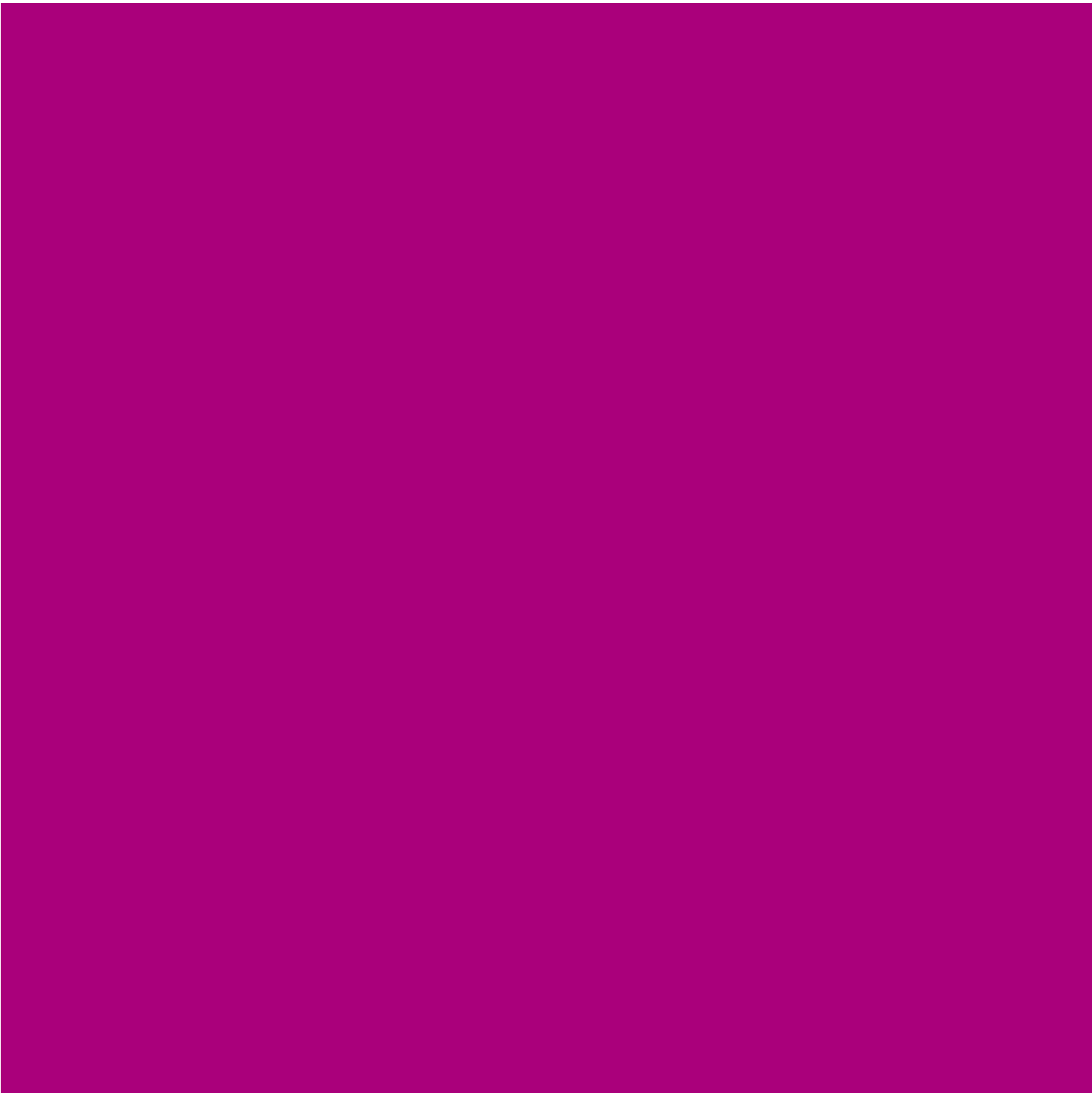
Koning Albert II laan 33

1030 Brussel (België)

Tel. 0470 78 12 29

nanac@nanac.be

www.nanac.be

Federale
Overheidsdienst
FINANCIEN

Algemene Administratie
van de Douane en Accijnzen

Handvest voor de bestrijding van namaak en piraterij

Onrechtmatige handel in de vorm van namaak en piraterij zit in de lift. In België kan het verschijnsel op meer dan 5 miljard euro per jaar worden geschat. Geen enkele sector blijft van namaak gespaard. Niet alleen luxeproducten, maar ook wisselstukken voor auto's, geneesmiddelen, speelgoed, huishoudelijke producten, voeding enz. krijgen ermee te maken. Op internationaal, Europees en nationaal niveau worden tal van acties ondernomen om namaak en piraterij tegen te gaan. De resultaten zijn reëel, maar ontoereikend. Het komt er niet enkel op aan om de rechtmatige belangen van de ondernemingen, de ontwerpers en de Staten veilig te stellen, maar allereerst om te ijveren voor een correcte en verantwoorde werking van de internationale handel in een rechtstaat waarin de bescherming van de consument gegarandeerd wordt. Met dit voor ogen moeten verschillende initiatieven genomen worden:

Teneinde de strijd tegen namaak en piraterij op te voeren hebben ICC België en de Douane het initiatief genomen om een stichting Neen aan Namaak en Piraterij (NANAC) op te richten. Meerdere private en publieke actoren hebben zich bij de stichting aangesloten, die tot doel heeft de consument te sensibiliseren, een permanente link tussen de private en publieke actoren te verzekeren en een meldpunt te zijn voor ondernemingen die het slachtoffer zijn van namaak en de autoriteiten aan te moedigen om deze plaag van de moderne economie doeltreffend aan te pakken. De stichting staat steeds open voor nieuwe partners.

De strijd tegen namaak en piraterij die door dit Handvest wordt behartigd, is gestoeld op de praktijkkennis van en de consensus tussen de partners van NANAC. Het is een strijd die de waarden en de leidende beginselen van duurzame ontwikkeling, bedrijfsethiek en goed bestuur nastreeft.

Dit Handvest is gericht op het veiligstellen van:

- de legitieme rechten van iedere onderneming, investeerder of ontwerper inzake de bescherming van intellectuele eigendomsrechten en eerlijke concurrentie in een vrije markt;
- het veiligstellen van de gezondheid en de veiligheid van de consument, en dit door het correcte en gecontroleerde werking van de markt.

De ondertekenaars van dit Handvest ondersteunen de doelstellingen van NANAC en verbinden zich er tevens toe individueel en professioneel op verantwoordelijke wijze te handelen tegen namaak en piraterij. Door partners te worden van de stichting NANAC willen ze hiertoe bijdragen.

naam

functie

organisatie

plaats

datum

handtekening

Terugsturen naar: **Stichting Neen aan namaak en piraterij**
c/o FOD Financiën – Administratie Douane & Accijnzen
North Galaxy A14 // Koning Albert II laan 33 // 1030 Brussel
T + 32 470 781229 // info@nanac.be // www.nanac.be